

Götene kommun

2016-12-09

Revisorerna

Barn- och utbildningsnämnden
Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige

Revisionens granskning av kommunens aktivitetsansvar för ungdomar 16-19 år

Från och med 1 januari 2015 gäller att kommunerna har fått ett förtydligat aktivitetsansvar för ungdomar under 20 år och som är utanför gymnasieskolan. I ansvaret ingår bland annat att kommunen ska erbjuda dessa ungdomar lämpliga individuella åtgärder för att motivera den enskilde att börja eller återuppta en utbildning.

Mot denna bakgrund har kommunens revisorer med biträde av PwC granskat om barn- och utbildningsnämnden har en ändamålsenlig verksamhet för det kommunala aktivitetsansvaret och som säkerställer att skollagens krav uppfylls.

Med utgångspunkt från bifogade revisionsrapport bedömer vi att nämnden har en tydlig organisation för arbetet med aktivitetsansvaret. Det finns styrdokument och dokumenterade rutiner som stöd för handläggningen. Nämnden har investerat i ett verksamhetssystem (IST) som underlättar både kontroll, registrering och handläggning. Samverkan prioriteras högt och nämnden bedöms ha ett utvecklat kontaktnät och goda samverkansformer för att få information om ungdomar och för att kunna ge ungdomarna inom ansvaret lämpliga individanpassade åtgärder. Aktivitetsansvaret omfattas av nämndens systematiska kvalitetsarbete, vilket ger förutsättningar för kontinuerlig uppföljning och att utvecklingsbehov identifieras och kommuniceras. Viktigt är att det finns aktuella dokumenterade rutiner som tydliggör struktur, roller och ansvar mellan samverkande parter.

Vår sammanfattade bedömning är att barn- och utbildningsnämnden har säkerställt en ändamålsenlig verksamhet avseende aktivitetsansvaret och där skollagens krav uppfylls.

Vi överlämnar härmed vårt granskningsresultat till Barn- och utbildningsnämnden, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

För Götene kommuns revisorer

Jan-Olof Karlsson
ordförande

Mikael Larsson
vice ordförande

Bilaga: Revisionsrapport aktivitetsansvaret, dec 2016.

GÖTENE KOMMUN
Ank 2016-12-13
D.nr KS2016-786-1
Dokid 53559

Revisionsrapport

Aktivitetsansvar

Götene kommun

Peter Aschberg

December 2016

pwc

Innehåll

1.	Sammanfattande bedömning	2
2.	Inledning.....	4
2.1.	Bakgrund	4
2.2.	Syfte, revisionsfråga	4
2.3.	Metod.....	4
3.	Iakttagelser och bedömningar.....	5
3.1.	Finns en ändamålsenlig organisation för aktivitetsansvaret?	5
3.1.1.	Bedömning	6
3.2.	Finns ändamålsenliga rutiner för aktivitetsansvaret?	6
3.2.1.	Bedömning	7
3.3.	Vilka åtgärder erbjuds till unga inom aktivitetsansvaret?	7
3.3.1.	Bedömning	9
3.4.	Hur många ungdomar finns inom aktivitetsansvaret?	9
3.4.1.	Bedömning	9
3.5.	Samverkan mellan skola, socialtjänst, näringsliv?	9
3.5.1.	Bedömning	11

1. *Sammanfattande bedömning*

Från och med 1 januari 2015 gäller att kommunerna har fått ett förtydligat aktivitetsansvar för ungdomar utanför gymnasieskolan. I ansvaret ingår bland annat att kommunen ska erbjuda ungdomar under 20 år lämpliga individuella åtgärder för att motivera den enskilde att börja eller återuppta en utbildning. Mot denna bakgrund har kommunens revisorer utifrån sin riskanalys beslutat att genomföra en fördjupad granskning med syfte att undersöka om barn- och utbildningsnämnden säkerställt att ungdomarna som faller inom kommunens aktivitetsansvar ges goda förutsättningar för att nå en meningsfull sysselsättning främst i form av fortsatt utbildning. Följande revisionsfråga är ledande i granskningen:

- Har barn- och utbildningsnämnden en ändamålsenlig verksamhet för det kommunala aktivitetsansvaret för ungdomar 16-19 år som säkerställer att skollagens krav uppfylls?

Vi kan konstatera att nämnden har en tydlig organisation för arbetet med aktivitetsansvaret. Det finns styrdokument och dokumenterade rutiner som stöd för handläggningen. Nämnden har investerat i ett verksamhetssystem (IST) som underlättar både kontroll, registrering och handläggning. Samverkan prioriteras högt och nämnden bedöms ha ett utvecklat kontaktnät och goda samverkans former för att få information om ungdomar och för att kunna ge ungdomarna inom ansvaret lämpliga individanpassade åtgärder. Aktivitetsansvaret omfattas av nämndens systematiska kvalitetsarbete, vilket borgar för kontinuerlig uppföljning och att utvecklingsbehov identifieras och kommuniceras. De utvecklingsmöjligheter vi ser i granskningen bedömer vi redan är kända. Vår sammanfattade bedömning är att barn- och utbildningsnämnden i allt väsentligt har säkerställt en ändamålsenlig verksamhet avseende aktivitetsansvaret och att skollagens krav avseende ansvaret tillgodoses.

Vårt svar på revisionsfrågan konkretiseras i de kontrollmål som berörs i granskningen och som i sammanfattad form presenteras nedan.

Kontrollmål 1, *Finns en ändamålsenlig organisation för aktivitetsansvaret?* Kontrollmålet är uppfyllt. Inom sektor barn och utbildning har det sedan flera år tillbaka en 100 procentig tjänst kopplat till aktivitetsansvaret. Den är idag förstärkt med ytterligare 25 procent utifrån identifierade behov. Roller och ansvar bedömer vi är tydligt och det är positivt att samordnaren ligger direkt under sektorschefen. För verksamheten finns tydliga mål, en handlingsplan som tydliggör aktiviteter och uppföljning.

Kontrollmål 2, *Finns ändamålsenliga rutiner för aktivitetsansvaret?* Kontrollmålet är uppfyllt. För att tydliggöra aktivitetssamordnarens arbete finns flera olika dokumenterade rutiner framtaget. Genom registrering i systemet kopplat till aktivitetsansvaret och övrig dokumentation bedömer vi att nämnden uppfyller skollagens krav på att insatser dokumenteras att det förs ett register över ungdomarna.

Kontrollmål 3, *Vilka åtgärder erbjuds till unga inom aktivitetsansvaret?* Kontrollmålet är uppfyllt. Arbetet med att kunna erbjuda varje ungdom inom aktivitetsansvaret lämpliga individuella åtgärder, bedömer vi tydligt utgår ifrån ungdomens rådande situation. Praktikersättningen bedömer vi är ett kreativt inslag i nämndens erbjudande som

grund till att motivera ungdomarna att delat i olika aktiviteter. Kommunens resurser kompletteras med erbjudanden från olika samverkanspartner och projekt, där DUA-projektet bland annat nämns som ett viktigt forum. Stöden handlar i många fall om att höja motivation, vägleda, hitta praktik eller påbörja eller återgå till studier. Insatserna bedömer vi i stort bidrar till att varje ungdom kan erbjudas en väg till utveckling.

Kontrollmål 4, Hur många ungdomar finns inom aktivitetsansvaret? Kontrollmålet är uppfyllt. Genom IST-systemet och rutiner om att med regelbundenhet kontakta de gymnasier som har elever från kommunen som ligger utanför Skaraborg, bedömer vi att nämnden skapar goda förutsättningar för att identifiera och följa upp kommunens ungdomar i ålder 16-19 år. Informationen presenteras på ett tydligt sätt i nämndens kvalitetsredovisning, vilket underlättar nämndens uppföljning. 2016-11-15 fanns det 107 elever inom aktivitetsansvaret varav 59 på något introduktionsprogram och 48 i annan åtgärd.

Kontrollmål 5, Fungerar samverkan mellan skola, socialtjänst, näringsliv samt andra externa aktörer tillfredställande? Kontrollmålet är i stort uppfyllt. I granskningen framkommer att samverkan rörande aktivitetsansvaret är högt prioriterat. Detta bidrar till att det skapas goda förutsättningar för att aktivitetssamordnaren ska kunna bedriva ett ändamålsenligt arbete. Detta avser för det första; att få information tidigt från skolan eller gymnasier om det finns risk för att en elev ska hamna inom aktivitetsansvaret. För det andra; goda förutsättningar för att kunna erbjuda ungdomarna individanpassade lösningar som stödjer deras utveckling.

Flera av de lösningar som finns idag är projekt. Vi bedömer därför att det är viktigt att nämnden fortsätter sitt proaktiva arbete för att säkerställa att det finns ändamålsenliga lösningar då projekten avslutas. För att ytterligare stärka de samverkansformer som upp- arbetats bedömer vi även att det är viktigt att de formaliseras i större utsträckning, främst då mellan aktivitetsansvaret och individ och familjeomsorgen samt mellan aktivitetsansvaret och gymnasierna. På detta sätt minskar sårbarheten ifall nyckelpersoner slutar och det blir lättare för berörda nämnder att få en tydlig bild över roller, ansvar och eventuella resursbehov.

Barn- och utbildningsnämnden bedömer vi arbetar aktivt med sitt utvecklingsarbete men utifrån erfarenheterna i granskning lämnar vi nedanstående rekommendationer:

- För att stärka kontinuiteten inom nämndens arbete med aktivitetsansvaret är det viktigt att nämnden fortsätter att arbeta proaktivt och säkerställer att det finns färdiga lösningar då befintliga projekt avslutas.
- För att stärka de samverkansformer som upp- arbetats inom aktivitetsansvaret och minska sårbarheten, bör nämnden tillse att de formaliseras i högre grad. Behovet avser främst dokumenterade rutiner som tydliggör struktur, roller och ansvar mellan samverkande parter i de fall det saknas.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Från och med 1 januari 2015 gäller att kommunerna har fått ett förtydligat informations-/uppföljningsansvar för ungdomar utanför gymnasieskolan. Detta innebär att kommuner löpande ska informera sig om hur ungdomar under 20 år sysselsätter sig om de varken går i, eller har fullföljt en gymnasieutbildning. Det stärkta ansvaret benämns nu som kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar. I ansvaret ingår bland annat att kommunen ska erbjuda ungdomarna lämpliga individuella åtgärder för att motivera den enskilde att börja eller återuppta en utbildning.

Mot denna bakgrund har kommunens revisorer utifrån sin riskanalys beslutat att genomföra en fördjupad granskning om kommunens arbete kopplat aktivitetsansvaret för de berörda ungdomarna.

2.2. Syfte, revisionsfråga

Syftet med granskningen är att undersöka om barn- och utbildningsnämnden säkerställt att ungdomarna som faller inom kommunens aktivitetsansvar, ges goda förutsättningar att nå en meningsfull sysselsättning, främst i form av fortsatt utbildning.

Revisionsfrågor

- Har barn- och utbildningsnämnden en ändamålsenlig verksamhet för det kommunala aktivitetsansvaret för ungdomar 16-19 år som säkerställer att skollagens krav uppfylls?

Revisionskriterier

Kommunens skyldighet regleras i 29 kap. 9 § skollagen. I förordningen (2006:39) finns det reglerat vilka uppgifter kommunerna får behandla i registret de för över ungdomarna.

Kontrollmål:

1. Finns en ändamålsenlig organisation för aktivitetsansvaret?
2. Finns ändamålsenliga rutiner för aktivitetsansvaret?
3. Vilka åtgärder erbjuds till unga inom aktivitetsansvaret?
4. Hur många ungdomar finns inom aktivitetsansvaret?
5. Fungerar samverkan mellan skola, socialtjänst, näringsliv samt andra externa aktörer tillfredställande?

2.3. Metod

I granskningen intervjuas chefen för sektor barn- och utbildning, aktivitetsansvarig, projektledare för projektet Dua, studie- och yrkesvägledare för grundskolan, rektor på De la Gardie-gymnasiet samt handläggare på Arbetsförmedlingen. De intervjuade har haft möjlighet att sakgranska ett utkast av rapporten.

Befintliga styrdokument, avtal och överenskommelser, rutiner m.m. granskas. Eventuellt register kontrolleras.

3. Iakttagelser och bedömningar

3.1. Finns en ändamålsenlig organisation för aktivitetsansvaret?

I barn- och utbildningsnämndens reglemente¹ framgår att nämnden ansvarar för de områden som regleras av skollagen. Detta innefattar aktivitetsansvaret även om reglementet inte reviderats sedan skollagen ändrades 1 januari 2015, avseende det förtydligade aktivitetsansvaret.

Kommunen har haft en funktion motsvarande aktivitetsansvarig under flera år, även om det sedan 2015 är en ny person på posten. Inom sektor barn och utbildning finns i grunden en aktivitetsansvarig handläggare (samordnare) på 100 procent. Vid tillfället för granskningen är aktivitetsansvaret förstärkt med 25 procent kopplat till projektet Forza. I intervjuerna framgår även att sektorchef tillsammans med samordnaren tar beslut om enskilda ungdomar som innebär kostnader inom kostnadsramen. Det finns en ekonom från sektor konsult och administration, kopplad till aktivitetsansvaret.

Samordnarens ansvar är att inbjuda till möten med ungdomar som inte studerar, för att erbjuda olika typer av råd och stöd. Samordnaren har också ett uppföljningsansvar gentemot de ungdomar som studerar på gymnasieskolorna när olika stödbehov uppstår eller när eleven är på väg att vilja avbryta sina studier. Arbetet leds av chefen för sektor barn och utbildning och samordnaren är organisatoriskt placerad direkt under chefen. För arbetet finns en utvecklingsplan som bland annat innehåller mål, indikatorer, beskrivning av aktiviteter samt utvärderingsmoment. På kommunens hemsida finns information om kommunens aktivitetsansvar samt kontaktuppgifter till samordnaren.

Nämndens mål för aktivitetsansvaret utgår i från skollagens direktiv om kommunernas aktivitetsansvar:

- Alla ungdomar mellan 16-20 år studerar eller har annan daglig aktivitet.
- Färre antal gymnasieungdomar hoppar av sin utbildning.

I intervjuerna anges att sektorchef och samordnaren för aktivitetsansvaret har avstämningsmöten varje vecka. Utöver detta är samordnaren med på sektorsövergripande möten på ledningsnivå som enligt uppgift underlättar informationsutbyte och intern samverkan. Förutom uppdatering av vad som sker inom aktivitetsansvaret, ger mötena enligt uppgift tillfällen att diskutera vad som är på gång för övrig verksamhet inom skola, både för- och grundskola.

Aktivitetsansvaret ingår i nämndens systematiska kvalitetsarbete och i granskningen har vi erhållit kvalitetsredovisningar avseende aktivitetsansvaret för läsåren 2014/2015 samt 2015/2016. Nämnden erhåller utöver kvalitetsredovisning information om aktivitetsansvaret av sektorchefen, främst i samband med uppföljningar i maj och i november. I nämndens kvalitetsredovisning för läsåret 2015/2016 gör nämnden bedömningen att mål-

¹ Reglemente för barn- och utbildningsnämnden, Kommunfullmäktige, 2014-04-28, § 53.

uppnåelsen är hög. Samtidigt anger nämnden i budgeten för år 2016, att arbetet kopplat till aktivitetsansvaret behöver utvecklas ytterligare, bland annat för att kommunen inte har ett eget gymnasium och köper in all gymnasie- och vuxenutbildning. I intervjuerna lyfts vikten av samverkan och befintliga samverkanspartners som en förutsättning för att nå framgång. Detta beskrivs närmare under stycke 3.5 i slutet av rapporten.

3.1.1. *Bedömning*

Kontrollmål 1, Finns en ändamålsenlig organisation för aktivitetsansvaret? Kontrollmålet är uppfyllt.

Inom nämndens verksamhet har det sedan flera år tillbaka funnits en 100 procentig tjänst kopplat till informationsansvaret som nu övergått till aktivitetsansvaret. Utifrån identifierade behov är aktivitetsansvaret nu även förstärkt. Roller och ansvar bedömer vi är tydligt och det är positivt att samordnaren ligger direkt under sektorchefen och att utvecklingen inom ansvaret följs upp ofta. För verksamheten finns tydliga mål, en handlingsplan som tydliggör aktiviteter och uppföljning. Det är även positivt att ansvaret är inkluderat i nämndens systematiska kvalitetsarbete, vilket vi bedömer lägger en grund till att nya utvecklingsbehov kontinuerligt identifieras.

3.2. *Finns ändamålsenliga rutiner för aktivitetsansvaret?*

I intervjuerna anges att styrningen av aktivitetsansvaret utgår ifrån skollagen, vilket resulterat i de mål som rör kommunens aktivitetsansvar. I granskningen har vi fått ett antal olika dokument som lägger en grund till hur arbetet ska genomföras:

- *Ärendegång* – I dokumentet beskrivs på övergripande nivå de olika steg som ska beröras med ungdomen och de avser kontakt inskrivningssamtal, kartläggning, olika typer av information som ska lämnas bland annat om vilka möjliga vägar som finns avseende studier eller praktik. I intervjun understryks att varje samtal och vidare steg anpassas efter ungdomens hälsostatus, behov och önskemål.
- Aktivitetsansvaret innehåller olika moment och för dessa finns dokumenterade rutiner som stöd. Dessa berör; inskrivningssamtalet (inklusive individuell plan), praktikersättning, remiss till arbetsmarknadsenheten, rutiner för taxiresor, sekretesshantering och behov av särskilt stöd. Samtliga dokument har enligt uppgift stämts av och godkänts av sektorchefen.

Kommunen ska enligt skollagen föra ett register över de ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret och dokumentera de insatser som sätts in. För detta har kommunen tillsammans med kommunerna i Västra Skaraborg investerat i ett system som kallas för IST. Till detta finns en handbok. Utöver den information som dokumenteras i systemet, för samordnaren mötesanteckningar som sparas separat i respektive ungdoms personakt. Personakterna förvaras i ett låst dokumentskåp som står inne hos samordnaren. Samordnaren låser enligt uppgift alltid sitt rum ifall det lämnas.

IST- systemet uppdateras dagligen med information från folkbokföringen och med information om ungdomar som faller inom ramen för kommunens ansvar. Systemet omfattar idag information som kommer från Skaraborgskommunerna. I intervjuerna anges därför att det är viktigt att det även finns rutiner för regelbunden kontakt med de gymnasier utanför Skaraborg, där kommunen har elever. Detta sker enligt uppgift minst en gång per

termin eller på förekommen anledning, där även gymnasierna kan ta kontakt ifall risk för avhopp finns.

I intervjuerna anges att dokumenterade rutiner anges vara ett viktigt inslag i det systematiska kvalitetsarbetet.

3.2.1. *Bedömning*

Kontrollmål 2, Finns ändamålsenliga rutiner för aktivitetsansvaret? Kontrollmålet är uppfyllt.

I granskningen har vi tagit del av flera olika dokumenterade rutiner som vi bedömer ger en bild av samordnarens arbetsuppgifter men även tydliggör hur viktiga arbetsmoment ska genomföras. Barn- och utbildningsnämnden bedöms uppfylla skollagens krav på att insatser dokumenteras att det förs ett register över ungdomarna. Vi bedömer som helhet att befintliga rutiner för aktivitetsansvaret är ändamålsenliga.

3.3. *Vilka åtgärder erbjuds till unga inom aktivitetsansvaret?*

I intervjuerna anges att kontakten med ungdomarna som inte önskar studera initialt sker via brev eller telefon, där de erbjuds stöd. Ifall de tackar nej följs de upp varannan månad. Ifall de önskar stöd hålls ett kartläggningssamtal som antingen går vidare i motiverande samtal eller lämplig åtgärd t.ex. praktik. En viktig utgångspunkt som nämns i intervjuerna är att insatserna måste vara behovsanpassade. Kartläggningssamtalet och etablering av en relation nämns därför som grundläggande inslag för att kunna identifiera insatser som kan leda till att ungdomen ges rätt förutsättningar att utvecklas.

Utifrån kartläggningssamtalet diskuterar samordnaren möjliga aktiviteter med ungdomen. I intervjuerna framgår att ungdomarna är en heterogen grupp. Psykisk ohälsa, stökiga hemförhållanden och missbruk kan vara exempel på utmaningar i mötet med ungdomarna, vilket kan kräva mer ingående insatser. För andra ungdomar kan det endast behövas lite vägledning för att de exempelvis ska återgå till studier. Nedan presenteras exempel på olika aktiviteter ungdomarna kan få ta del av:

Exempel på erbjudanden är studiebesök på skolor, ”skuggning” på andra skolor, prova på annan utbildning, yrkestest, yrkesprojekt och meritlista för att kunna presentera sig, information från vägledare inför gymnasieval/omvalsperioden, information för att gå vidare med kontakt till Arbetsförmedlingen eller annan kontakt för att söka arbete. Nedan presenteras flertalet av de insatser kommunen kan hjälpa till med:

- Praktikersättning 1 050 kr/månad - är en ersättning som i första hand är riktad till ungdomar mellan 16-18 år som ingår i aktivitetsansvaret och som inte går på gymnasiet. För att ha rätt till ersättningen ska ungdomen följa den uppgjorda planeringen. Ersättningen kan inte kombineras med CSN utan är ett substitut för CSN och som ska verka motiverande. Då Götene inte har egen gymnasieskola, kostar en gymnasieplats 7 500 kr/månad. Kostnaden för praktikersättning medför då ingen merkostnad utan snarare en ekonomisk besparing, då nämnden inte betalar för en gymnasieplats som ungdomen för tillfället ändå inte nyttjar. Genom att betala ut praktikersättning motiveras ungdomen att hålla sig sysselsatt och i rutiner, istället för att bli hemmasittare.

- Kontakter förmedlas till socialtjänsten, ungdomsmottagningen, Arbetsförmedling, LSS, Försäkringskassan och AME (kommunens arbetsmarknadsenhet.).
- Gymnasieskolans IM-program², finns att söka inom Utbildning Skaraborg. Det finns även enstaka avtal skrivna på IM-programmen i fristående gymnasieskolor och inom Naturbruksgymnasierna. Folkhögskolor nämns även som exempel på lyckade insatser.
- Under hösten år 2016 startades en motivationsgrupp, Forza, för ungdomar 16-20 år. Extratjänsten på 25 procent inom aktivitetsansvaret är kopplad till Forza. Gruppen utgår helt från de ungas behov och tanken är att det är en form av arbetsträning för de som står allra längst bort från sysselsättning i dag, eller där det har testats andra åtgärder tidigare men utan önskade resultat. Ökat stöd till denna grupp har enligt uppgift identifierats som ett utvecklingsområde. Det är något som diskuterats i det nätverk som bildats mellan aktivitetsansvariga inom Skaraborgs län och som resulterat i ett projekt, där flera kommuner ska kunna dela på ytterligare resurser i form av psykolog, stärkt administration och studie- och yrkesvägledning.
- Ett nytt projekt "En skola för alla" ska enligt uppgift startas upp under våren 2017, där planeringen är att ungdomar snabbare ska få adekvat hjälp för att återföras till studier eller för att bli anställningsbara på arbetsmarknaden.
- Ungdomar kan erbjudas mentor genom projektet Level up som startades under våren 2016. Level up ägs av samordningsförbundet Västra Götaland och är ett samarbete ihop med Arbetsförmedling, Försäkringskassa och kommun. Level ups idé är att deltagaren "levlar" för att i fas 4 vara ute i arbete eller studier.
- Genom överenskommelsen med DUA³ ges ungdomen möjlighet att snabbare få det stöd och hjälp denne behöver i samverkan med Arbetsförmedlingen och kommunen. Tidigare var det svårt att få hjälp/stöd av Arbetsförmedlingen så länge den unge var under 20 år. I intervjuerna anges att det är en stor fördel att ungdomarnas i projektet kan erbjudas aktiviteter från dag ett. Samtliga Arbetsförmedlingens tjänster kan erbjudas för de ungdomar som är redo för det.

I intervjuerna är den generella åsikten att kommunen idag kan erbjuda ett stort utbud av aktiviteter som redan finns men framförallt att det även finns möjligheter, att genom god samverkan med andra, både intern och externt, forma lösningar som är individanpassade. Flera lyfter viken av att aktivitetsansvaret måste bedrivas på ett proaktivt sätt. Med detta avses att det behöver bedrivas ett aktivt arbete med att så tidigt som möjligt identifiera barn som kan vara i riskzonen för att inte fullgöra grundskolan eller inte påbörja eller slutföra sin gymnasieutbildning. Från och med hösten år 2015 bedrivs projektet "tillbaka till skolan"⁴ för att arbeta förebyggande med dessa frågor inom högstadiet. I intervjuerna nämns även andra projekt som är på gång⁵ med syfte att på olika sätt stärka möjligheterna

² www.skolverket.se – IM, Inom gymnasieskolan finns det fem introduktionsprogram (IM). Dessa ska ge obehöriga elever möjlighet att komma in på ett nationellt program eller leda till arbete. Utbildningen är på heltid och eleven följer en individuell studieplan.

³ Dua ska, under de tre år som uppdraget omfattar, verka för att skapa förutsättningar för att få till stånd varaktig och framgångsrik verksamhet för ungas etablering på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen är statens part i arbetet och en förutsättning för arbetet är överenskommelser om samverkan med landets kommuner.

⁴ Tillbaka till Skolan är ett samarbetsprojekt mellan skola och socialtjänst. Projektet pågår under två år och syftar till att främja skolnärvaro och minska hög skolfrånvaro.

⁵ Exempel på projekt som nämns är en "skola för alla" som innebär stärkt samverkan mellan myndigheterna samt "KASAM" som syftar till att ge ungdomarna möjligheter att genomföra egna idéer.

för att ungdomarna ska kunna ges möjligheter att utvecklas utifrån deras egna behov och önskemål.

3.3.1. *Bedömning*

Kontrollmål 3, *Vilka åtgärder erbjuds till unga inom aktivitetsansvaret?* **Kontrollmålet är uppfyllt.**

Arbetet med att kunna erbjuda varje ungdom inom aktivitetsansvaret lämpliga individuella åtgärder, bedömer vi tydligt utgår ifrån ungdomens rådande situation. Tillit och en trygg relation prioriteras initialt som grund till att kunna arbeta utvecklingsinriktat. Kartläggningssamtalet utgör grunden till att klargöra ungdomens behov och önskemål. Inom kommunen finns stöd och vägar som underlättar vägen till studier eller praktik. Praktikersättningen bedömer vi är ett kreativt inslag i nämndens erbjudande. Kommunens resurser kompletteras med erbjudanden, bl.a. Duan som ger ytterligare möjligheter till lämpliga individuella åtgärder. Då det i flera fall handlar om projekt, är det viktigt att nämnden arbetar strategiskt för att säkerställa goda samarbeten kring målgruppen, även efter att projekten avslutats. Diskussioner om detta bedömer vi sker både internt och externt, främst inom Skaraborgsnätverket. Vår sammanfattade bedömning är att nämnden arbetar på ett ändamålsenligt sätt med att erbjuda lämpliga individuella åtgärder till ungdomarna.

3.4. *Hur många ungdomar finns inom aktivitetsansvaret?*

Som angetts i stycke 3.2 fångas ungdomar som faller inom kommunens aktivitetsansvar främst upp genom IST-systemet. 2016-11-15 fanns det 107 (103)⁶ unga inom kommunens aktivitetsansvar. Av dessa går 59 (53) unga på något introduktionsprogram och antalet med åtgärder inom ramen för aktivitetsansvaret är 48 (50). I nämndens kvalitetsredovisning presenteras bland annat en ingående redovisning av samtliga gymnasieelever samt vilka åtgärder ungdomarna i aktivitetsansvaret har. Vid tillfället för intervjuerna 2016-11-24 fanns det 4 elever som samordnaren ännu inte fått kontakt med.

3.4.1. *Bedömning*

Kontrollmål 4, *Hur många ungdomar finns inom aktivitetsansvaret?* **Kontrollmålet är uppfyllt.**

Genom IST-systemet och rutiner om att med regelbundenhet kontakta de gymnasier som har elever från kommunen som ligger utanför Skaraborg, bedömer vi att nämnden skapar goda förutsättningar för att identifiera och följa upp kommunens ungdomar i ålder 16-19 år. Genom IST-systemet går det direkt att få en bild av hur många ungdomar som omfattas av kommunens aktivitetsansvar. Informationen presenteras på ett tydligt sätt i nämndens kvalitetsredovisning, vilket underlättar nämndens uppföljning.

3.5. *Samverkan mellan skola, socialtjänst, näringsliv?*

I intervjuerna nämns att samverkan på flera sätt underlättas genom att många av de resurser som kan behövas i arbetet med ungdomarna finns i Centrumhuset, där aktivitets-samordnaren har sitt kontor. Detta gäller bland annat personal från individ- och familje-

⁶ Siffrorna inom parentes motsvarar antalet i maj 2016 som presenteras i nämndens kvalitetsuppföljning för läsåret 2015/2016.

omsorgen, elevhälsan, den egna ledningen och vårdcentral. På ledningsnivå anges även att samverkan underlättas då sektorcheferna för vård och omsorg och barn och utbildning har kontor bredvid varandra. Handläggarna från sektor vård och omsorg redogör för att de har ett tydligt uppdrag om att samverka med skolan och de anger att samverkan med samordnaren för aktivitetsansvaret fungerar bra.

Flera av de intervjuade nämner projektet DUA i samtalet kring samverkan. I projektet sker en nära samverkan och medverkande parter i styrgruppen är; AME-chef, näringslivs- och skolchef. Även Arbetsförmedlingens lokala chef ingår. Under styrgruppen finns en arbetsgrupp som består av handläggare på AME, praktiksamordnare, studie- och yrkesvägledare, folkhälsoplanerare, mentor i projektet Level up och handläggare från Arbetsförmedlingen. Kommunens aktivitetssamordnare är nära knuten till projektet. Framgångsfaktorer som nämns av flera intervjuade är att möten med ungdomarna sker med flera parter samtidigt utifrån behov samt att mötena hålls på den lokala fritidsgården dagtid. Detta innebär en miljö där ungdomarna kan känna sig mer bekväma, än i jämförelse med t.ex. ett socialkontor. Arbetsförmedlingen har inget kontor i Götene men har genom projektet en kontinuerlig närvaro på tisdagar, då handläggare kan träffa ungdomarna. Sekretess hanteras enligt uppgift genom sekretessbrytande överenskommelser eller att ett ärende beskrivs generellt och avpersonifierat.

I intervjuerna framkommer att aktivitetssamordnaren även har en nära samverkan externt med ledning och elevhälsa/SYV på gymnasieskolor runt om i Skaraborg, speciellt med gymnasieskolor i Lidköping och Skara samt även Naturbruksskolorna Sötåsen och Uddetorp. I intervju med en rektor från ett av gymnasierna anges att roller och ansvar anses vara tydligt och att samverkan med kommunens aktivitetssamordnare som helhet fungerar mycket bra.

Andra samverkansparter som nämns är även kommunens integrationsenhet, sjukvård, anhörigstöd, drogrådgivare samt Polis. Det upplevs finnas tydlighet och ägarskap angående hur samverkan ska ske, både enligt fastställda tider och ifall behov uppstår.

Kommunens aktivitetssamordnare har ingen egen direkt samverkan med näringslivet men det sker genom andra funktioner och bland annat genom DUA-projektet. I kommunen finns enligt uppgift ett aktivt och positivt samarbete mellan kommunen och näringslivet, där flera förebyggande insatser genomförs såsom exempelvis "Samverkan Skola – Arbetsliv". Samarbetet mellan skola och arbetsliv leds av SSA-rådet och har som syfte att skapa motivation för eleverna, visa samband mellan skolkunskaper och arbetsliv samt försöka tillgodose framtida kompetensförsörjning och kompetensbehov. Arbetet innefattar flera delar, bland annat en Yrkeslivsmässa samt arenor, där skolpersonal och arbetslivsrepresentanter kan träffas, knyta kontakter och hitta gemensamma intressen. Arbetet riktar sig till grundskola och arbetsgivare i kommunen. Kommunen anges ha goda förutsättningar genom ett rikt näringsliv och däribland flera stora industrier. Ett annat exempel på bred samverkan som nämns är i kommunens folkhälsoråd, där bland annat verksamhetschefen för kommunens näringslivsförening och flera chefer från kommunen, landstinget och Arbetsförmedlingen sitter med.

I intervjuerna anger samtliga att de anser att samverkan kring aktivitetsansvaret fungerar bra. Med utgångspunkt i barn- och utbildningsnämndens systematiska kvalitetsarbete

lyfts samtidigt ett antal utvecklingsområden som dels nämns i nämndens styrdokument men också i intervjuerna. Utvecklingsområdena berör främst följande delar:

- Det finns ambitioner om att ytterligare stärka arbetet med att så tidigt som möjligt identifiera och ge stöd till barn/familjer där risk finns för att barnen inte ska fullgöra sin skolgång. Detta sker bland annat genom stärkt elevhälsa och projektet *tillbaka till skolan*. Till detta nämns även att stärka resurserna för att nå dem som är allra svårast att komma i kontakt med och som har en svårare problematisk hälso-/livssituation.
- Stärka samverkan ytterligare för att identifiera potentiella avhoppare från gymnasiet och ge dessa elever det stöd de behöver. Befintliga rutiner anger samtliga intervjuade fungerar bra men ett utvecklingsområde anges vara att dokumentera rutinerna för att minska sårbarhet i roller och ansvar samt att synliggöra samverkansarbetet, för att även kunna lyfta eventuella behov av ökade resurser.
- Fortsätta utvecklingen av kommunernas stöd till ungdomarna inom ramen för befintliga samverkansforum och främst inom ramen för nätverket för Skaraborgskommunernas aktivitetsansvariga.
- Inom ramen för ovanstående punkt aktivt följa nyanlända barn och ungdomars skolgång för att ge dem det stöd de behöver för att klara av skolgången och tillika eventuellt utveckla ytterligare anpassade stöd för dem ifall behov finns och de skulle falla inom kommunens aktivitetsansvar.
- I intervjuerna nämns att arbetslösheten bland kommunens ungdomar sjunkit. Vid sidan av arbetslöshetsproblematiken har det dock uppstått en bostadsproblematik som nämns som ett hinder i arbetet med ungdomarna, då hemmiljön kan vara en stor orsak till deras problem. Bostadsförsörjning nämns som ett utvecklingsområde i kommunstyrelsens budget för år 2016.

Inför att ändringar i skollagen om aktivitetsansvaret skulle träda i kraft initierades en kartläggning på uppdrag av Skaraborgs kommunalförbund.⁷ Syftet var att få en bild av hur arbetet med ansvaret bedrevs i kommunerna samt att få ett underlag för att identifiera eventuella hinder och utmaningar för att kunna lösa dessa. I kartläggningen lyfts flera av de utmaningar som även nämns i intervjuerna.

3.5.1. *Bedömning*

Kontrollmål 5, Fungerar samverkan mellan skola, socialtjänst, näringsliv samt andra externa aktörer tillfredställande? Kontrollmålet är i stort uppfyllt.

Genom intervjuerna och de underlag vi tagit del av, framkommer att samverkan utgör en grundstomme i den aktivitetsansvariges arbete. Vi bedömer även att det råder en samsyn mellan de parter vi pratat med om att samverkan är en grundförutsättning för att kunna ge ungdomarna det stöd de behöver. Genom de samverkansstrukturer som finns idag bedömer vi att det skapas goda förutsättningar för att samordnaren ska kunna bedriva ett ändamålsenligt arbete. Detta avser för det första; tidig information från skolan eller gymnasier om det finns risk för att en elev ska hamna inom aktivitetsansvaret. För det andra;

⁷ Det kommunala aktivitetsansvaret, KARTLÄGGNING OCH BEHOVSINVENTERING SKARABORGS KOMMUNALFÖRBUND DECEMBER 2015- JANUARI 2016.

goda förutsättningar för att kunna erbjuda ungdomarna individanpassade lösningar som stödjer deras utveckling.

De utmaningar som nämns i intervjuerna bedömer vi nämnden aktivt arbetar med aningen genom konkreta insatser som t.ex. projektet Forza eller genom stärkt samverkan och bättre förutsättningar för aktivitetsansvaret inom ramen för Skaraborgsnätverket. Flera av de lösningar som finns idag är projekt. Vi bedömer därför att det är viktigt att nämnden fortsätter sitt proaktiva arbete för att säkerställa att det finns ändamålsenliga lösningar då projekten avslutas. För att ytterligare stärka de samverkansformer som upp- arbetats bedömer vi även att det är viktigt att de formaliseras i större utsträckning, bland annat mellan aktivitetsansvaret och individ och familjeomsorgen samt mellan aktivitetsansvaret och gymnasierna. På detta sätt minskar sårbarheten ifall nyckelpersoner slutar och det blir lättare för berörda nämnder att få en tydlig bild över roller, ansvar och eventuella resursbehov.

Rekommendationer

- För att stärka kontinuiteten inom nämndens arbete med aktivitetsansvaret är det viktigt att nämnden fortsätter att arbeta proaktivt och säkerställer att det finns färdiga lösningar då befintliga projekt avslutas.
- För att stärka de samverkansformer som upp- arbetats inom aktivitetsansvaret och minska sårbarheten, bör nämnden tillse att de formaliseras i högre grad. Behovet avser främst dokumenterade rutiner som tydliggör struktur, roller och ansvar mellan samverkande parter i de fall det saknas.

